

DOI: 10.18523/2519-4739.2025.10.1.46-57

УДК 330.3

Глущенко С. В.

<https://orcid.org/0000-0003-2649-8540>

Федоренко Н. С.

<https://orcid.org/0009-0003-8487-6105>

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ: ВНУТРІШНІ ТА ЗОВНІШНІ ВПЛИВИ В ДОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Статтю присвячено оцінюванню інвестиційної привабливості України та визначенню індикаторів, що формують інвестиційну привабливість української економіки з погляду внутрішніх і зовнішніх впливів.

Оцінювання інвестиційної привабливості України виконано на базі методології таксономічного аналізу інвестиційної привабливості, що передбачає: 1) оцінювання показників інвестиційної привабливості; 2) оцінювання рівня координації між показниками інвестиційної привабливості; 3) оцінювання взаємозв'язку і взаємозалежності між показниками інвестиційної привабливості; 4) парне оцінювання ступеня зв'язку між показниками інвестиційної привабливості; 5) інтегральне оцінювання ступеня зв'язку між показниками інвестиційної привабливості.

На основі виконаного таксономічного аналізу визначено чинники (індикатори) впливу на інвестиційну привабливість України за внутрішнім і зовнішнім вимірами, а також напрями та масштаби їхнього впливу. 1. Індикатори внутрішнього виміру мають більший вплив на формування інвестиційної привабливості (64,8 %), ніж індикатори зовнішнього виміру. Отже, державна інвестиційна політика має бути зосереджена насамперед на вдосконаленні внутрішніх економічних показників у країні. 2. У внутрішньому вимірі найбільшу відносну значущість мають соціально-економічні (36,4 %) та інфраструктурні (27,7 %) індикатори. Отже, державну інвестиційну політику варто спрямувати на поліпшення соціально-економічних та інфраструктурних показників. 3. У соціально-економічній групі внутрішнього виміру спостерігається збалансований вплив двох провідних індикаторів – рівня економічного розвитку, вимірюваного через ВВП на душу населення (31,6 %), та капітальних інвестицій (31,6 %) як фактора економічного зростання. 4. Домінантним індикатором в інфраструктурній групі є втрати електроенергії під час її транспортування (41,7 %). 5. У формуванні інноваційно-дослідницької групи найвагомішим чинником є обсяг фінансування науково-дослідницьких робіт (46,7 %). Отже, державна інвестиційна політика має бути зосереджена, зокрема, на таких показниках, як ВВП на душу населення, обсяги капітальних інвестицій та рівень втрат електроенергії під час її транспортування, фінансування наукових досліджень і розробок, зниження рівня безробіття.

Отримані результати можуть мати практичне застосування для обґрунтування пріоритетів державної інвестиційної політики в Україні.

Результати аналізу дають змогу виділити причинно-наслідкові зв'язки між різними чинниками впливу на інвестиційну привабливість України, ідентифікувати сфери, які найбільше потребують реформ, запропонувати пріоритетні напрями вдосконалення державної інвестиційної політики.

Ключові слова: інвестиційна політика, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, прямі іноземні інвестиції, економіка знань, інфраструктура.

JEL classification: G10, O11, O16

Вступ і постановка проблеми. Залучення інвестицій має стратегічне значення для національного розвитку в умовах глобалізації та загострення міжнародної конкуренції. Питання інвестиційної привабливості є особливо актуальним для України, яка потребує значних інвестицій для реструктуризації економіки та підвищення конкурентоспроможності у воєнних і особливо післявоєнних умовах. Статтю присвячено дослідженню детермінантів інвестиційної привабливості України на національному та галузевому рівнях і розробленню рекомендацій щодо її підвищення. У практичному аспекті запропоновані висновки є важливими для формування ефективної державної інвестиційної політики та забезпечення сталого післявоєнного економічного розвитку України.

Актуальність і вагомість досліджуваної тематики зумовлені також тим, що на сучасному етапі Україна має безпрецедентні виклики, зокрема: а) падіння чистого припливу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у відсотках від ВВП в Україні з 3,98 % у 2021 р. до 0,15 % у 2022 р. (за даними Світового банку, 2024); б) вплив населення за кордон і зменшення частки робочої сили в загальній чисельності населення, за даними Міжнародної організації з міграції, «понад 14 мільйонів осіб, майже 35 відсотків населення, були змушені покинути свої домівки, шукаючи притулку як в Україні, так і за її межами» (ІОМ, 2024); в) збитки енергетичного сектору через повномасштабне вторгнення Росії на загальну суму 56,5 млрд дол. (KSE, 2024); г) падіння рейтингу України за показником Global Innovation Index 2023 з 49-ї у 2021 р. до 57-ї позиції у 2022 р. (WIPO, 2024).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Країни конкурують за капітал у різних його формах, щоб пришвидшити свій економічний розвиток. Німеччина, наприклад, зосереджується на залученні людського капіталу (Privara, 2022), тоді як Японія та Південна Корея надають пріоритет доступу до природних ресурсів (Armstrong et al., 2016). Україна конкурує за фінансові ресурси (Kropelnyska & Mayogova, 2021). Фінансовий капітал, особливо у формі прямих іноземних інвестицій (ПІІ), має вирішальне значення для економічного розвитку (Iamsiraroj, 2016). Країни-пошукачі залучення інвестицій прагнуть підвищити свою привабливість для ПІІ (Bevan & Estrin, 2004; Dorożyński & Kupa-Marszałek, 2016). А країни з надлишковим фінансовим капіталом зазвичай зорієнтовані на інвестування в регіони, що пропонують такі економічні переваги, як дешевша робоча

сила (Jauhari & Mohammed, 2021), дешевші та різноманітні природні ресурси (Moore et al., 2024) або нижчі податки (Jha & Avate, 2024). У підсумку, в глобальному світі зберігається постійне змагання за залучення капіталу (Bruneckiene et al., 2019; Sorcaru et al., 2023; Tu, 2024) і позиціонування себе як інвестиційно привабливого об'єкта.

Невирішені частини проблеми. Проблема визначення інвестиційної привабливості як всеохопної концепції, а отже оцінювання її як інтегрального показника чи моделі, залишається нерозв'язаною (Avetisyan, 2020; Moskalenko et al., 2022; Zambujal-Oliveira & Amaral, 2023) з різних причин: по-перше, через необхідність і складність охоплення в розрахунках різноманітних соціальних, політичних, економічних та екологічних факторів; по-друге, через постійні зміни в зовнішніх і внутрішніх шоках; по-третє, через відмінності в напрямках та ефектах впливу одних і тих самих індикаторів залежно від країни, регіону чи стадії економічного розвитку. Окрім того, методики оцінювання інвестиційної привабливості є дуже різноманітними за своєю суттю, концептуальними підходами, алгоритмами виконання тощо.

Мета і завдання статті. З огляду на зазначене вище актуальним і практично значущим є дослідження, яке ставить за мету оцінювання інвестиційної привабливості України та визначення ключових індикаторів, що її формують, з погляду внутрішніх і зовнішніх впливів, а також використання і перевірку методології такого оцінювання, що охоплює показники, пов'язані з особливостями розвитку країни.

Методологія дослідження. Оцінювання інвестиційної привабливості України виконано на базі методології таксономічного аналізу інвестиційної привабливості (Moskalenko et al., 2022) із застосуванням таксонометричного та ентропійного методів:

1) таксонометричний метод передбачений для побудови інтегрального індексу інвестиційної привабливості на основі окремих показників для об'єктів дослідження з урахуванням встановлених вагових коефіцієнтів цих показників, що дає змогу комплексно оцінити та порівняти рівень інвестиційної привабливості проаналізованих суб'єктів (країн, регіонів, галузей, компаній тощо);

2) ентропійний метод використано на етапі присвоєння вагових коефіцієнтів окремим показникам інвестиційної привабливості для подальшого розрахунку інтегрального індексу. Вагові коефіцієнти визначено на основі оцінювання мінливості та невизначеності кожного показника: що вищі ці характеристики, то більшу вагу має показник.

Поєднання цих методів дає змогу з високим ступенем об'єктивності оцінити інвестиційну привабливість, провести порівняльний аналіз вагомості факторів та визначити динамічні тенденції у зміні ступеня взаємозв'язку між її вимірами.

Запропонована методологія окреслює етапи та показники оцінювання інвестиційної привабливості України (Moskalenko et al., 2022).

Етап 1. Формування бази даних для оцінювання інвестиційної привабливості України.

Зовнішній вимір має такі показники: кількість іноземних туристів, відкритість економіки як відсоток торгівлі до ВВП та обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Кількість іноземних туристів відображає розвиток туристичної інфраструктури. Економічна відкритість демонструє ступінь інтегрованості країни у світові економічні процеси та привабливість для міжнародних інвесторів. Прямі іноземні інвестиції вказують на довіру міжнародного бізнесу та мають статистично позитивну кореляцію з відкритістю торгової політики країни.

Внутрішній вимір, що складається з п'яти груп індикаторів, стосується соціально-економічного розвитку, інфраструктури, інновацій та науково-дослідних розробок, енергії та сільськогосподарських ресурсів. Ці показники перелічено в додатку А. Соціально-економічні показники є фундаментальними детермінантами, які формують основне середовище для інвестицій. Показники інфраструктури відображають здатність країни підтримувати та розвивати бізнес-процеси. Параметри інновацій та досліджень враховують потенціал країни для технологічного прогресу та адаптації до сучасних економічних викликів. У цій статті ми використали показник «Кількість досліджень» замість «Кількість науковців у дослідженнях і розробках» із початкової методології Б. Москаленка та ін. (Moskalenko et al., 2022), оскільки він краще відображає фактичні результати досліджень. Енергетичні показники введено з огляду на їхню вирішальну роль у забезпеченні стабільності та ефективності господарської діяльності. Аграрні ресурси є основою продовольчої безпеки та експортного потенціалу країни.

Етап 2. Нормалізація показників оцінювання інвестиційної привабливості України. Залежно від впливу на інвестиційну привабливість індикатори поділяють на: 1) стимулятори – індикатори, що позитивно впливають на інвестиційну привабливість, 2) стримувальні індикатори, які негативно впливають або перешкоджають їй. У цьому дослідженні ми розглядаємо рівень безробіття, втрати електроенергії під час транспортування та споживання енергії з викопного палива як фактори стримування.

Етап 3. Визначення вагових коефіцієнтів показників інвестиційної привабливості ентропійним методом. Цей метод враховує мінливість показників, прогнозний характер та асиметричність зовнішньої інформації. Що більша варіативність і прогностична здатність індикатора, то більша його вага, що забезпечує об'єктивне чисельне оцінювання важливості кожного індикатора під час розрахунку зведеного індексу.

Етап 4. Композитне оцінювання інвестиційної привабливості. Шкала w_i коливається від 0 до 1, де 1 відповідає його максимальному рівню (рівняння 1) (Moskalenko et al., 2022).

$$IA = IA_{Ext} + IA_{Int} = IA_{Ext} + IA_{SEI} + IA_{II} + IA_{IRI} + IA_{ERI} + IA_{ARI} \\ = \sum_{i=1}^n w_i \cdot Ext_i + \sum_{i=1}^n w_i \cdot SEI_i + \sum_{i=1}^n w_i \cdot II_i + \sum_{i=1}^n w_i \cdot IRI_i + \sum_{i=1}^n w_i \cdot ERI_i + \sum_{i=1}^n w_i \cdot ARI_i \quad (1)$$

де IA – інвестиційна привабливість країни, яка складається з нормалізованих показників із додатка А.

Попарне оцінювання ступеня зв'язку соціально-економічних, інфраструктурних, інноваційно-дослідних, енергетичних та аграрних ресурсів здійснюється у два етапи. Перший етап визначає рівень узгодженості між елементами інвестиційної привабливості (рівняння 2) (Moskalenko et al., 2022):

$$T_i = (\sum_{i=1}^n q_i \times f_i)^{1/n} \quad (2)$$

де T_i – кількісне значення рівня узгодженості індикатора інвестиційної привабливості країни; q_i – ваговий коефіцієнт; f_i – показники інвестицій країни.

T_i – зведений ваговий коефіцієнт для кожного вибраного індикатора або групи індикаторів у внутрішньому чи зовнішньому вимірі. Цей показник визначає позицію та вплив індикатора в обраній групі, а також позицію та вплив групи індикаторів на індекс інвестиційної привабливості країни. Що більше значення T_i , то вагоміше місце та вплив показника з таким зведеним ваговим коефіцієнтом у групі. Так само позиція та вплив групи показників із таким зведеним ваговим коефіцієнтом на індекс інвестиційної привабливості країни, і навпаки.

Наступним кроком є розрахунок рівня взаємозв'язку та взаємозалежності між показниками інвестиційної привабливості країни (рівняння 3–4) (Moskalenko et al., 2022):

$$C_i = \left(\frac{\prod_{i=1}^n f_i}{\left[\frac{\sum_{i=1}^n f_i}{n} \right]^n} \right)^{1/n} \quad (3)$$

$$D_i = \sqrt{C_i \times T_i} \quad (4)$$

де C_i – кількісне значення взаємозв'язку; D_i – кількісне значення ступеня взаємозв'язку.

Порогові значення для визначення рівнів зв'язку між компонентами інвестиційної привабливості країни згруповано в чотири рівні (Moskalenko et al., 2022):

$0,75 < D_i \leq 1$ – високий ступінь взаємозв'язку;

$0,5 < D_i \leq 0,75$ – вище від середнього;

$0,25 < D_i \leq 0,5$ – нижче від середнього;

$0 < D_i \leq 0,25$ – низький.

Групування ступенів зв'язку базується на етапному значенні 1, до якого потрібно нормалізувати показник, а значення нижче від 0,25 – низький ступінь зв'язку. Це свідчить про високий рівень дисбалансу інвестиційної привабливості країни – значну різницю між фактичними показниками інвестиційної привабливості та їхніми оптимальними значеннями. Такий дисбаланс знижує інвестиційну привабливість країни.

За результатами аналізу узгодженості та взаємозв'язку між основними вимірами інвестиційної привабливості можна визначити позитивні та негативні тенденції в її динаміці. Це дасть змогу виявити причинно-наслідкові зв'язки між різними факторами, що впливають на інвестиційну привабливість України, визначити сфери, які найбільше потребують реформування, та запропонувати пріоритетні напрями державної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Інвестиційна привабливість охоплює всі рівні економічної системи: мегарівень (національний), мезорівень (регіональний), макрорівень (галузевий), мікрорівень (підприємство), проектний рівень (конкретні проекти). Ці взаємопов'язані рівні потребують детального та цілісного аналізу, щоб зрозуміти загальну інвестиційну привабливість країни. Інвестори оцінюють інвестиційну привабливість від вибору країни перебування до вибору конкретних проектів.

За допомогою таксономічного аналізу проведено оцінювання інвестиційної привабливості України як індустріально-аграрної країни з перехідною економікою з 2005 по 2021 р. Ми отримали формули інвестиційної привабливості для України на основі рівняння 1 та його візуалізації на рис. 1.

$$IA = 0.44 \cdot Ext + 0.73 \cdot SEI + 0.55 \cdot II + 0.36 \cdot IRI + 0.24 \cdot ERI + 0.11 \cdot ARI \quad (5)$$

Як бачимо з рис. 1, рівняння 5 ефективно фіксує нюанси інвестиційної привабливості України, особливо в ключові роки, позначені значними зривами: 2009 р. – вплив світової фінансової кризи; 2013–2014 рр. – початкова фаза вторгнення Росії; 2020 р. – глобальні потрясіння, спричинені пандемією COVID-19.

Визначимо більш детально показники, що впливають на інвестиційну привабливість України як у внутрішньому, так і в зовнішньому вимірі, а також напрями та величину їхнього впливу на основі формули 2 (рис. 2–3).

Згідно з даними, показники внутрішнього виміру суттєво впливають на інвестиційну привабливість, яка у відсотковому вираженні становить 64,8 % проти 35,2 % зовнішніх показників. Це свідчить про їхню переважну роль у формуванні інвестиційної привабливості. Отже, зміцнення внутрішнього середовища має стати пріоритетом інвестиційної політики держави. У внутрішньому вимірі найбільш важливими є соціально-економічні (36,4 %) та інфраструктурні (27,7 %) показники, тоді як сільськогосподарські показники мають мінімальний внесок (5,7 %). Проміжне значення мають інноваційно-дослідницькі (18,2 %) та енергетичні (12,0 %) показники. У зовнішньому вимірі показники відкритості економіки та обсяг прямих іноземних інвестицій мають практично еквівалентні коефіцієнти впливу з відносною значущістю 42,4 % та 38,1 % відповідно. Кількість іноземних туристів також має вагоме значення – 19,5 %.

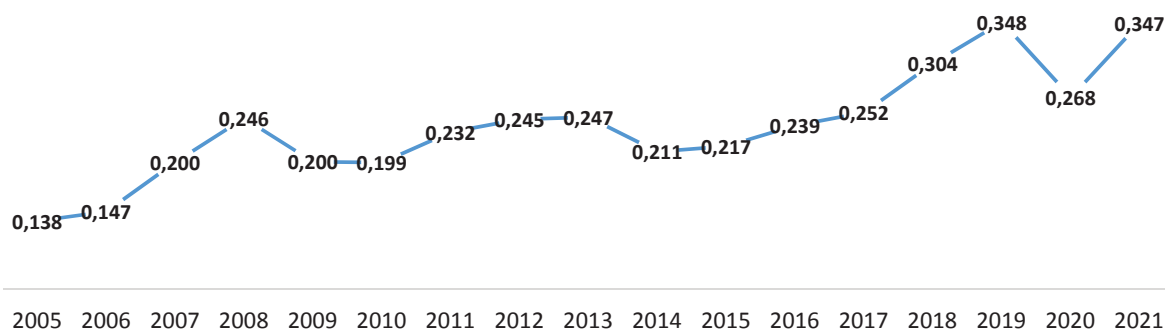

Рис. 1. Інвестиційна привабливість України протягом 2005–2021 рр., формула 5

Джерело: розрахунки авторок на основі даних додатка А

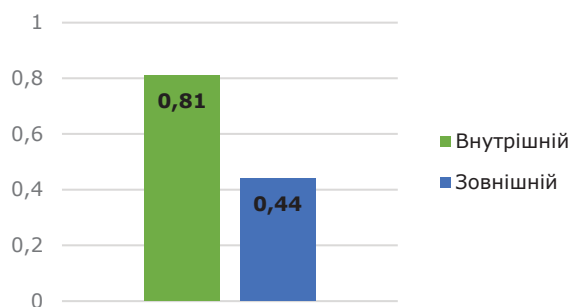
У соціально-економічній групі внутрішнього виміру два провідні показники – ВВП на душу населення (31,6 %) та капітальні інвестиції (31,6 %) – мають збалансований вплив як суттєві фактори економічного зростання. Навпаки, безробітне населення (20,9 %) і частка робочої сили в загальній чисельності населення (15,8 %) відіграють меншу роль, що відображає умови ринку праці.

У групі інфраструктури переважають втрати електроенергії під час транспортування (41,7 %). Також значну роль відіграє кількість абонентів мобільного зв'язку (35,7 %), на другому місці – інтенсивність пасажиропотоку в авіації (22,6 %). У групі «Інновації та дослідження» найбільш значущим фактором є фінансування наукової

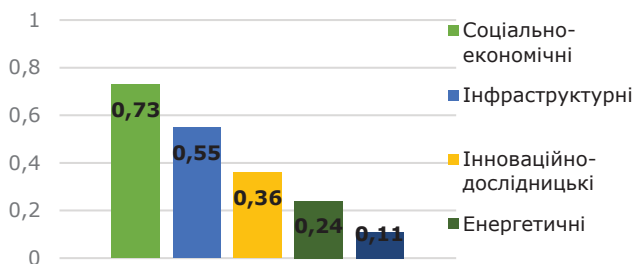
діяльності (46,7 %), меншими, майже однаковими – кількість досліджень (29,9 %) та кількість зареєстрованих патентів (23,4 %).

У групі енергетичних показників частка населення з доступом до електроенергії має найсильніший зв'язок з інвестиційною привабливістю (29,9 %), за нею йдуть споживання енергії з відновлюваних джерел (26,0 %) та споживання енергії з викопного палива (24,2 %). Найменш близьким показником є оренда природних ресурсів (19,9 %). У сільськогосподарській групі домінантним показником є частка ріллі до загальної земельної площі (42,0 %), причому додана вартість від сільського, лісового та рибного господарства (33,6 %) і лісової площі (24,4 %) також є значною, але меншою.

Кореляція індикаторів з інвестиційною привабливістю за вимірами

Внутрішній вимір, Int

Зовнішній вимір, Ext

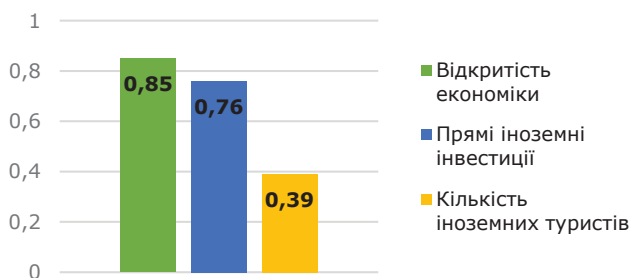

Рис. 2. Вплив показників зовнішнього та внутрішнього вимірів на індекс інвестиційної привабливості, формула 2
Джерело: розрахунки авторок за даними додатка А

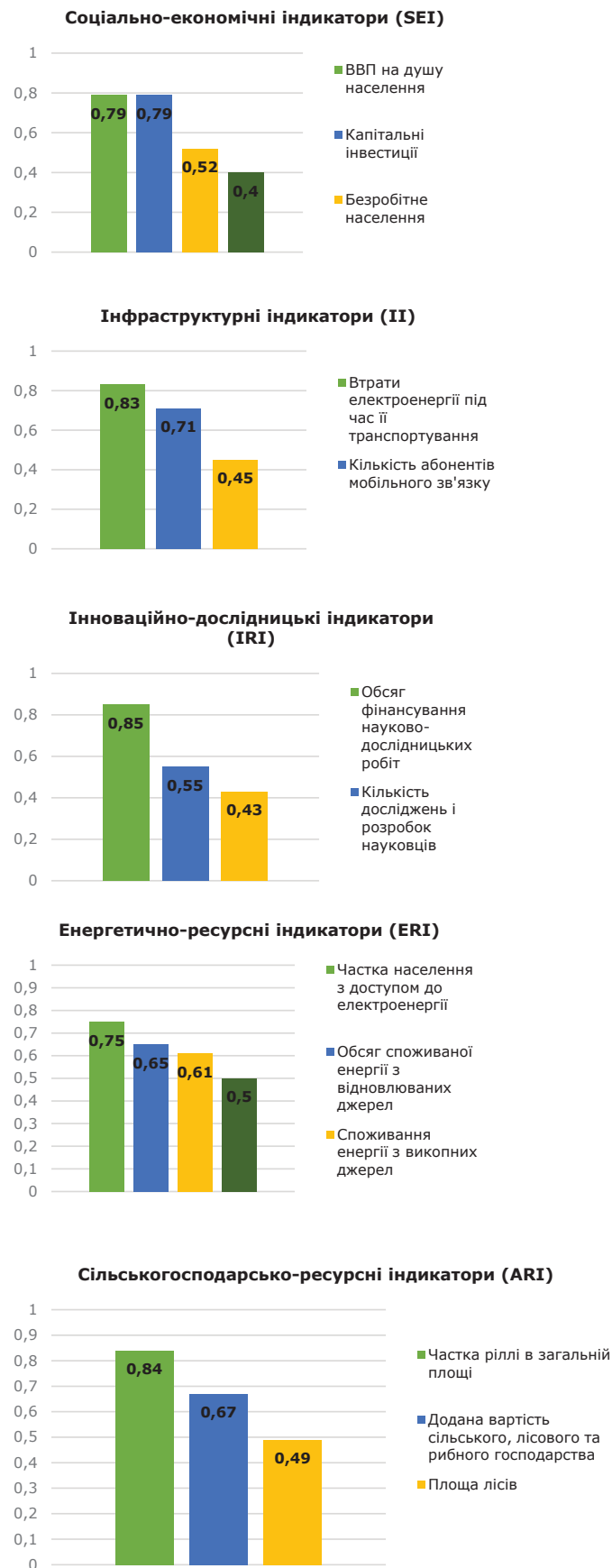

Рис. 3. Вплив показників на зведений індекс інвестиційної привабливості, формула 2
Джерело: розрахунки авторок за даними додатка А

Отже, внутрішній вимір має більш істотний вплив на інвестиційну привабливість, ніж зовнішній. У зовнішньому вимірі відкритість економіки відіграє найважливішу роль у формуванні інвестиційної привабливості.

У внутрішньому вимірі лідерами за впливом є соціально-економічні та інфраструктурні групи показників. Найбільше впливають на нормований показник для кожної групи з 2005 по 2021 р. такі індикатори: SEI (ВВП на душу населення, капітальні інвестиції), П (втрати електроенергії під час транспортування), IRI (фінансування досліджень), ERI (частка населення, що має доступ до електроенергії), ARI (частка ріллі в загальній площі землі).

Для аналізу цих показників наведемо коефіцієнти кореляції між ними та іншими розглянутими показниками, щоб визначити потенційні взаємозв'язки, на яких держава має зосередити

увагу у своїй інвестиційній політиці для більш ефективного розподілу ресурсів та досягнення синергійного ефекту.

Результати аналізу наведено в таблиці: кожен показник, що має найбільш суттєвий вплив на відповідну групу, охарактеризовано за силою та напрямом зв'язку.

Результати показують, як зміна певних показників може поліпшити або погіршити певні цільові показники. Слід зазначити, що втрати під час транспортування електроенергії стримують інвестиційну привабливість України, демонструючи сильну негативну кореляцію з іншими цільовими показниками. Тому зменшення цих втрат позитивно вплине на інвестиційну привабливість.

Стимуляторами інвестиційної привабливості є інші цільові показники. Більшість із них позитивно корелюють із ВВП на душу населення,

Таблиця. Кореляційна матриця між показниками інвестиційної привабливості

Цільові індикатори	Найсильніший позитивний зв'язок	Найсильніший негативний зв'язок	Нейтральний зв'язок
ВВП на душу населення	– капітальні інвестиції (0,97); – частка робочої сили в чисельності населення (0,83); – кількість досліджень та розробок науковців (0,74).	– безробітне населення (-0,89); – втрати електроенергії під час її транспортування (-0,66).	– частка ріллі в загальній площі землі; – площа лісів.
Капітальні інвестиції	– ВВП на душу населення (0,97); – обсяг фінансування науково-дослідницьких робіт (0,95); – кількість досліджень та розробок науковців (0,66).	– безробітне населення (-0,85); – втрати електроенергії під час її транспортування (-0,52).	– частка ріллі в загальній площі землі; – площа лісів.
Втрати електроенергії під час її транспортування	– споживання електроенергії з викопних джерел (0,70); – рента на природні ресурси (0,47).	– ВВП на душу населення (-0,89); – капітальні інвестиції (-0,85); – частка населення з доступом до електроенергії (-0,58).	– кількість зареєстрованих патентів; – площа лісів.
Обсяг фінансування науково-дослідницьких робіт	– ВВП на душу населення (0,96); – капітальні інвестиції (0,95); – кількість досліджень та розробок науковців (0,81); – кількість зареєстрованих патентів (0,67).	– безробітне населення (-0,64)	– інтенсивність пасажиропотоку в авіаційному сполученні; – площа лісів; – частка ріллі в загальній площі землі.
Частка населення з доступом до електроенергії	– ВВП на душу населення (0,72); – споживання електроенергії з викопних джерел (0,73); – капітальні інвестиції (0,67); – споживання електроенергії з відновлюваних джерел (0,62).	– втрати електроенергії під час її транспортування (-0,66); – безробітне населення (-0,58).	– кількість зареєстрованих патентів; – площа лісів.
Частка ріллі в загальній площі землі	– додана вартість сільського, лісового та рибного господарства (0,76); – безробітне населення (0,72).	– ВВП на душу населення (-0,77); – площа лісів (-0,64).	– інтенсивність пасажиропотоку в авіаційному сполученні; – кількість абонентів мобільного зв'язку; – обсяг фінансування науково-дослідницьких робіт.

Джерело: створено авторками за даними додатка А

капітальними інвестиціями, фінансуванням досліджень та кількістю досліджень. Загалом цільові показники демонструють сильну негативну кореляцію з безробіттям і втратами під час передачі електроенергії та нейтральну залежність від частки ріллі та лісової площі.

Ці висновки свідчать про те, що передовсім слід зосередитися на поліпшенні показників, які часто демонструють сильну позитивну кореляцію з цілями, і зменшенні показників, які здебільшого негативно корелюють із цілями. Водночас нейтральна кореляція із співвідношенням площі ріллі та лісів не означає, що ці показники слід ігнорувати, оскільки ефективне управління земельними та лісовими ресурсами має вирішальне значення для сталого розвитку України.

Під час попарного оцінювання зв'язків між групами, що містять цільові показники, виявлено такі сильні зв'язки: SEI—II, II—IRI, IRI—SEI, ERI—IRI, ARI—II.

Отже, залежності зазвичай зосереджені на SEI, II, IRI. IRI найбільше залежить від SEI, що свідчить про те, що SEI та II найбільше сприяють формуванню інвестиційної привабливості та суттєво впливають на інші групи показників.

Висновки та пропозиції щодо подальших досліджень. За результатами дослідження з використанням методології таксономічного аналізу інвестиційної привабливості України можемо зафіксувати таке.

1. Цільовим фокусом (виміром) державної політики щодо зміцнення інвестиційної привабливості України має бути внутрішньоекономічне середовище, оскільки індикатори внутрішнього виміру мають значно більший вплив

на формування інвестиційної привабливості (64,8 %), ніж індикатори зовнішнього виміру.

2. Цільовими внутрішніми індикаторами і фокусами для державної інвестиційної політики є соціально-економічні та інфраструктурні індикатори, зокрема: ВВП на душу населення, капітальні інвестиції, втрати електроенергії під час її транспортування.

3. Найбільші зусилля держави мають бути спрямовані на нарощення фінансування наукових досліджень і розробок, стимулювання інноваційної діяльності та зниження рівня безробіття в країні, оскільки саме ці показники мають тісний взаємозв'язок та прямий вплив на поліпшення соціально-економічних та інфраструктурних індикаторів внутрішнього впливу на інвестиційну привабливість України.

4. Потрібно враховувати руйнівний вплив повномасштабної війни Росії проти України з 2022 р. В умовах воєнного часу першочерговими завданнями уряду мають бути військові витрати, стратегія відновлення регіонів, забезпечення ефективного розподілу обмежених ресурсів відповідно до масштабів руйнувань та економічних втрат. Завдяки таким крокам можна закласти підґрунтя для майбутнього повернення і нарощення інвестиційної привабливості України.

5. Наступними аналітичними та практичними кроками мають стати прикладні розробки та заходи державної політики щодо розвитку економіки знань в Україні, формування адекватної реаліям та стратегічним цілям системи фінансування наукових досліджень і розробок, стимулювання інноваційної діяльності тощо.

Додаток А

Таблиця А. База даних для оцінювання інвестиційної привабливості України за таксономічним аналізом

Індикатори	Роки																
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Зовнішні індикатори (External Dimension)																	
Кількість іноземних туристів, осіб	1 825 649	2 206 498	2 863 820	3 041 655	2 290 097	2 280 757	2 199 977	3 000 696	3 454 316	2 425 089	2 019 576	2 549 606	2 806 426	4 557 447	6 132 097	2 360 278	4 271 991
Відкритість економіки, % торгівлі у ВВП	102,1	96,1	95,4	101,8	94,4	104,4	112,9	110,2	102,2	102,4	107,5	104,8	102,2	99,0	90,2	79,1	82,6
Обсяг прямих іноземних інвестицій, млн грн	40 014	28 300	49 950	57 481	37 523	51 542	57 422	67 133	35 961	4 874	-10 005	97 351	98 195	121 178	151 455	-23 399	182 463
Внутрішні індикатори (Internal Dimension)																	
Соціально-економічні індикатори (Socio-Economic Indicators, SEI)																	
ВВП на душу населення, грн	9 374	11 634	15 499	20 503	19 836	23 604	28 814	30 913	31 989	35 834	46 210	55 854	70 224	84 192	94 590	100 433	131 907
Частка робочої сили в загальній чисельності населення, %	47,3	47,6	48,0	48,4	48,1	45,6	45,7	45,7	45,8	45,6	42,2	42,1	42,0	42,4	43,2	42,3	42,1
Обсяг капітальних інвестицій, тис. грн	11 117 408	14 897 231	22 267 887	27 207 410	19 287 800	18 906 060	25 993 230	26 372 770	24 789 160	20 406 170	25 115 430	32 616 370	41 281 270	48 051 398	55 499 365	58 249 683	61 000 000
Рівень безробіття, %	7,8	7,4	6,9	6,9	9,6	8,8	8,6	8,1	7,7	9,7	9,5	9,7	9,9	9,1	8,6	9,9	10,3
Інфраструктурні індикатори (Infrastructure Indicators, II)																	
Втрати електроенергії під час її транспортування, млн кВт/год	19 494	20 298	20 259	19 307	17 885	18 465	19 512	19 815	20 303	20 005	17 634	17 044	17 022	17 142	16 711	15 453	14 752
Інтенсивність пасажиропотоку в авіаційному сполученні, осіб	1 825 649	2 206 498	2 863 820	3 041 655	2 290 097	2 280 757	2 199 977	3 000 696	3 454 316	2 425 089	2 019 576	2 549 606	2 806 426	4 557 447	6 132 097	1 533 024	1 931 611
Кількість абонентів мобільного зв’язку, тис. осіб	30 046	40 111	55 240	55 986	55 333	53 930	55 577	59 345	61 806	60 721	60 720	56 718	55 715	54 008	53 934	53 857	52 723
Інноваційно-дослідницькі індикатори (Innovation and Research Indicators, IRI)																	
Кількість зареєстрованих патентів	5 311	6 104	6 441	6 676	6 655	7 047	7 931	7 591	7 721	7 864	5 683	4 095	3 968	3 885	3 363	3 245	3 243
Обсяг фінансування науково-дослідницьких робіт, тис. грн	4 386 274	4 961 350	6 149 240	8 024 751	7 822 210	8 995 894	9 591 350	10 558 479	11 161 064	10 320 328	11 003 554	11 530 698	13 379 292	16 773 725	17 254 655	17 022 356	18 561 509
Кількість досліджень і розробок науковців	63 926	58 743	62 657	62 494	54 523	52 037	52 354	52 252	47 875	43 004	41 057	38 998	32 700	35 682	43 313	41 577	41 481
Енергетично-ресурсні індикатори (Energy Resources Indicators, ERI)																	
Частка населення з доступом до електроенергії, %	99,8	99,8	99,8	99,9	99,9	99,8	99,9	99,9	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Споживання енергії з викопних джерел, %	47,7	47,8	48,2	46,7	45,4	45,8	47,5	49,1	49,3	50,3	53,2	55,2	54,4	55,0	52,8	50,2	49,6
Рента на природні ресурси, млн грн	18 680	22 185	28 488	47 848	29 678	52 170	84 100	80 896	81 260	95 353	72 721	79 158	99 140	145 207	153 570	100 972	208 801
Обсяг споживаної енергії з відновлюваних джерел, %	1,7	1,5	1,5	1,5	1,7	1,6	1,5	1,6	1,9	2,6	3,0	3,3	3,5	4,4	4,9	6,6	7,0
Сільськогосподарсько-ресурсні індикатори (Agriculture Resources Indicators, ARI)																	
Частка ріллі, % від площі землі	53,8	53,8	53,8	53,8	53,9	53,9	53,9	53,9	53,9	54,0	54,0	54,0	54,0	54,0	54,0	54,0	54,0
Додана вартість сільського, лісового та рибного господарства, % від ВВП	10,4	8,6	7,5	7,9	8,3	8,4	9,5	9,1	10,0	11,7	14,2	13,8	12,1	12,0	10,5	10,4	11,1
Площа лісів, % від площі землі	16,5	16,5	16,6	16,6	16,7	16,7	16,8	16,8	16,8	16,8	16,7	16,7	16,7	16,7	16,7	16,7	16,8

Джерело: Державна служба статистики України, Світовий банк, МФУ станом на 07.04.2024

References

- Armstrong, M., D'Arrigo, R., Petter, C., & Galli, A. (2016). How resource-poor countries in Asia are securing stable long-term reserves: Comparing Japan's and South Korea's approaches. *Resources Policy*, 47, 51–60. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2015.12.001>
- Avetisyan, A. G. (2020). Country Attractiveness: Analysis of the Main Factors. *Finance: Theory and Practice*, 24(4), 58–74. <https://doi.org/10.26794/2587-5671-2020-24-4-58-74>
- Bevan, A. A., & Estrin, S. (2004). The determinants of foreign direct investment into European transition economies. *Journal of Comparative Economics*, 32(4), 775–787. <https://doi.org/10.1016/j.jce.2004.08.006>
- Bruneckiene, J., Jucevicius, R., Zykiene, I., Rapsikevicius, J., & Lukauskas, M. (2019). Assessment of Investment Attractiveness in European Countries by Artificial Neural Networks: What Competences are Needed to Make a Decision on Collective Well-Being? *Sustainability*, 11(24), 6892. <https://doi.org/10.3390/su11246892>
- Dorożyński, T., & Kuna-Marszałek, A. (2016). Investment Attractiveness. The Case of the Visegrad Group Countries. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*, 19(1), 117–138. <https://doi.org/10.1515/cer-2016-0007>
- Iamsiraroj, S. (2016). The foreign direct investment–economic growth nexus. *International Review of Economics & Finance*, 42, 116–133. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2015.10.044>
- IOM. (2024). *Ukraine & neighbouring countries 2022-2024: 2 years of response*. https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/documents/2024-02/iom_ukraine_neighbouring_countries_2022-2024_2_years_of_response.pdf
- Jauhari, A., & Mohammed, N. (2021). Does Foreign Direct Investment Promote Skill Upgrading in Developing Countries? Empirical Evidence from Malaysia. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(4), 289–306. <https://doi.org/10.13106/JAFEB.2021.VOL8.NO4.0289>
- Jha, S., & Awate, S. (2024). Offshore FDI, tax havens, and productivity: A network analysis. *Global Strategy Journal*, 14(2), 350–382. <https://doi.org/10.1002/gsj.1466>
- Kropelnyska, S., & Mayorova, T. (2021). The financing of renewable energy development projects in Ukraine. *Polityka Energetyczna – Energy Policy Journal*, 24(4), 77–88. <https://doi.org/10.33223/epj/142393>
- KSE. (2024). *Damages and losses to Ukraine's energy sector due to Russia's full-scale invasion exceeded \$56 billion — KSE Institute estimate as of May 2024*. <https://kse.ua/about-the-school/news/damages-and-losses-to-ukraine-s-energy-sector-due-to-russia-s-full-scale-invasion-exceeded-56-billion-kse-institute-estimate-as-of-may-2024/>
- Moore, E., Brandl, K., Doh, J., & Meyer, C. (2024). Natural-resources-seeking FDI and employment opportunities in developing countries: A temporal perspective. *International Journal of Development Issues*, 23(2), 304–324. <https://doi.org/10.1108/IJDI-03-2023-0084>
- Moskalenko, B., Lyulyov, O., & Pimonenko, T. (2022). The investment attractiveness of countries: coupling between core dimensions. *Forum Scientiae Oeconomia*, 10(2), 153–172. https://doi.org/10.23762/FSO_VOL10_NO2_8
- Privara, A. (2022). Competitiveness of Germany and the Labour Market: A Migration Perspective. *Journal of Competitiveness*, 14(2), 116–134. <https://doi.org/10.7441/joc.2022.02.07>
- Sorcaru, S. L., Nuta, F. M., Topliceanu, S. C., & Ambrozic, A. M. (2023). Measuring the FDI attractiveness in the EAP countries from an institutional perspective. *Journal of Business Economics and Management*, 24(6), 1019–1041. <https://doi.org/10.3846/jbem.2023.20652>
- Tu, N. A. (2024). Innovation and foreign direct investment attraction in developing countries. *Cogent Economics & Finance*, 12(1), 2312386. <https://doi.org/10.1080/23322039.2024.2312386>
- WIPO. (2024). <https://www.wipo.int/gii-ranking/en/ukraine>
- Zambujal-Oliveira, J., & Amaral, J. (2023). Foreign direct investment: Robustness analysis of an attractiveness index. *International Transactions in Operational Research*, 30(5), 2595–2619. <https://doi.org/10.1111/itor.13201>

Svitlana Hlushchenko, Nicole Fedorenko

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE: INTERNAL AND EXTERNAL INFLUENCES IN THE PRE-WAR PERIOD

Abstract

This article evaluates Ukraine's pre-war investment attractiveness based on key indicators divided into internal and external dimensions. External dimension indicators include international tourist arrivals, economic openness, and foreign direct investments. The internal dimension encompasses indicators for socio-economic factors, infrastructure, innovation and research, energy resources, and agricultural resources. This study employs a taxonomic analysis methodology to evaluate Ukraine's investment attractiveness, assess the influence of both external and internal dimensions, and analyse the interrelationships between their indicators.

Based on the taxonomic analysis conducted, indicators influencing Ukraine's investment attractiveness from both internal and external dimensions and the directions and scales of their impact have been identified. Findings reveal that the internal dimension predominantly influences investment attractiveness (64.8%), underscoring the need for state investment policy to focus on enhancing domestic economic indicators. Within the internal dimension, socio-economic (36.4%) and infrastructure (27.7%) indicators have the highest relative significance. Accordingly, state investment policy should pay attention to socio-economic and infrastructure indicators. Among the socio-economic indicators is a balanced influence of GDP per capita (31.6%) and capital investments (31.6%). The dominant infrastructure indicator is the loss of electricity during transportation (41.7%). Among innovation and research indicators, the main impact was from research funding (46.7%). These insights can guide the prioritization of enhancements in Ukraine's state investment policy, highlighting areas needing urgent attention to boost investment attractiveness.

Keywords: investment policy, investment climate, investment attractiveness, foreign direct investments, knowledge-based economy, infrastructure.

Подано / Submitted: 11.04.2025

Схвалено до публікації / Accepted: 29.08.2025

Оприлюднено / Published: 27.11.2025

Глуценко Світлана Василівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, декан факультету економічних наук Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Svitlana Hlushchenko – Candidate of Economics, Associate Professor of the Finance Department, Dean of the Faculty of Economic Sciences, National University of Kyiv-Mohyla Academy

<https://orcid.org/0000-0003-2649-8540>

gluschenkosv@ukma.edu.ua

Федоренко Ніколь Сергіївна – студентка БП-4 «Фінанси, банківська справа та страхування» Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Nicole Fedorenko – Bachelor's student, "Finance, Banking and Insurance", National University of Kyiv-Mohyla Academy

<https://orcid.org/0009-0003-8487-6105>

nikol.fedorenko@ukma.edu.ua

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)